

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญาคือพลังทางวัฒนธรรม และเป็นอาวุธที่สำคัญเพื่อใช้ต่อสู้กับวิกฤติเศรษฐกิจในปัจจุบัน คนไทยต้องรักษาภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้เพื่อแสดงถึงความสง่างามของชาติที่โดดเด่นในโลกใบนี้ ซึ่งปัจจุบันกระบวนการพัฒนาประเทศกำลังพลิกผันจากกระแสหลักมาสู่กระแสพื้นบ้าน ทำให้คำว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และการพึ่งตนเอง กลายเป็นคำนิยามในกระบวนการพัฒนาปัจจุบัน ถึงเวลาต้องหวนกลับไปมองคนบางกลุ่มที่ดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตเดิมในอดีต มีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายท่ามกลางวิกฤติเศรษฐกิจและวิกฤติสังคม นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีกลไกที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบ อาทิ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 แนวทางจัดการศึกษาให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาด้วยการนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 เน้นการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และตั้งอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย มุ่งพัฒนาผู้สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ (เสรี พงศ์พิศ, 2550)

การทอผ้าไหมเป็นภูมิปัญญาอีกสาขาหนึ่งที่ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีการทอผ้าไหมมากที่สุด ชาวอีสานมีวิถีชีวิตการปลูกหม่อน เลี้ยงไหมเพื่อนำเส้นไหมมาทอเป็นเวลานาน ในอดีตการทอผ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เอง เสร็จจากการทำนาจึงจะทอผ้า เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) ที่มีการสั่งสมสืบทอดและคุณภาพ ความสวยงาม ความโดดเด่น จึงมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันตามลักษณะของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่ ผ้าไหมแพรวา ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมพื้นเรียบ ผ้าไหมลายหางกระรอก (ไหมควบ)

ผ้าโสร่ง และผ้าขาวม้า เป็นต้น ล้วนเป็นรูปแบบของผ้าไหมที่มีการทอผ้าในพื้นที่ภาคอีสาน และสะท้อนวิถีชีวิตชาวอีสานด้านการทำมาหากินที่เกี่ยวกับการทอผ้าไหม ออกมาตามบทร้องในการเล่นละครพื้นบ้าน อาทิ ผญา เพลงกล่อมลูก เป็นต้น

วิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทำให้คนไทยได้รับความเดือดร้อนกันถ้วนหน้า และเป็นภาวะที่ทุกคน ทุกองค์กร ต้องทบทวนและหันกลับมาพิจารณาหาหนทางที่จะทำให้เกิดความพออยู่พอกินของคนในสังคม เพื่อให้เกิดความรุ่งเรืองและความอยู่รอดปลอดภัยของสังคมไทย (สุมิตรา จิระวัฒน์, 2542, หน้า 1) และเป็นจุดเริ่มต้นที่รัฐบาลเริ่มให้ความสนใจ ส่งเสริม และสนับสนุนการประกอบธุรกิจในชุมชนอย่างจริงจัง ถือเป็นทางออกหนึ่งของการพึ่งพาตนเอง โดยเปลี่ยนจากการเป็นผู้บริโภคมาเป็นผู้ผลิตเพื่อการจำหน่าย ซึ่งเป็นเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่เน้นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดความสมดุลทางเศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการทำงานคือ การมีส่วนร่วม และเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา โดยเน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในภูมิภาคและชนบทให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคง และเป็นฐานในการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในอนาคต โดยการส่งเสริมสนับสนุนครอบครัว ชุมชนให้มีการริเริ่มทำธุรกิจภายในชุมชนที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่โดยการมีส่วนร่วม และให้ธุรกิจภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและครอบครัวด้วย

ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดบุรีรัมย์ซึ่งเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทางตอนใต้ มีชื่อเสียงในการทอผ้าและเป็นหัตถกรรมในครัวเรือนหรือเศรษฐกิจชุมชนของประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน แต่เดิมการทอผ้าของชาวบุรีรัมย์มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม และเป็นอาชีพเสริมให้กับครอบครัวหลังฤดูเก็บเกี่ยว อย่างไรก็ตามเอกลักษณ์เฉพาะตัวของการทอผ้าไหมของชาวบุรีรัมย์ซึ่งมีความสวยงาม โดยสามารถชนะการประกวดจากทุกจังหวัดในภาคอีสานที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ ผ้าไหมพื้นเมืองของชาวจังหวัดบุรีรัมย์ได้รับรางวัลมากที่สุด จนเป็นที่กล่าวขานว่าเป็นจังหวัดที่มีผ้าไหมสวยที่สุด

ตาราง 1

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและผลิตภัณฑ์หมวดการผลิตอุตสาหกรรมจังหวัดบุรีรัมย์

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มวลรวม	หมวดการผลิตอุตสาหกรรม
2549	46,421.60	5,800.10
2550	51,743.50	6,204.30
2551	56,448.60	7,335.40
2552	62,472.20	8,458.70
2553	66,248.70	9,231.10

ที่มา. จาก ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตามราคาประจำปี จำแนกเป็นรายภาค และจังหวัด พ.ศ. 2553 (หน้า 2), โดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ตาราง 2

มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ใหม่จังหวัดบุรีรัมย์ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 (หน่วย: บาท)

เดือน	จังหวัดบุรีรัมย์	อ. นาโพธิ์
ต.ค.-53	11,893,520.00	4,786,000.00
พ.ย.-53	13,261,235.00	4,898,640.00
ธ.ค.-53	18,090,635.00	8,480,620.00
ม.ค.-54	16,020,255.00	5,469,500.00
ก.พ.-54	17,662,135.00	6,662,790.00
มี.ค.-54	16,302,248.00	5,996,243.00

ที่มา. จาก รายงานสรุปยอดขายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 (หน้า 3), โดย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์, 2554, บุรีรัมย์: ผู้แต่ง.

หากพิจารณาในแง่ของการลงทุนหรือผู้ลงทุน การลงทุนในกิจการผลิตและจำหน่ายผ้าไหมจะต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจที่ต้องการผลิตและจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ และต้องพิจารณาเงื่อนไขและองค์ประกอบ

หลาย ๆ อย่าง เช่น สถานที่ตั้ง ความเป็นไปได้ทางการตลาด ความสะดวกในเรื่องของการคมนาคมขนส่ง วัตถุดิบ และแรงงาน เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยที่ส่งออกจำหน่ายต่างประเทศมีทั้งเสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับบุรุษและสตรี ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รวมถึงที่เป็นของใช้ในบ้านเรือน เช่น ผ้าคลุมเตียง ปลอกหมอน ผ้ารองภาชนะต่าง ๆ ซึ่งมูลค่าการส่งออกผ้าไหมของไทยในแต่ละปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนการผลิต ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมสำเร็จรูป ว่าเป็นธุรกิจที่มีความเป็นไปได้ คู่แข่งกับการลงทุนหรือไม่ โดยจะมุ่งเน้นศึกษาถึงการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจผ้าไหมสำเร็จรูปที่ผลิตในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในเรื่องประณีตสวยงาม ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้จะสามารถใช้เป็นเกณฑ์และเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการธุรกิจผลิตและจำหน่ายผ้าไหมสำเร็จรูปในจังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์โครงการความคุ้มค่าในการลงทุนในธุรกิจการผลิตและจำหน่ายผ้าไหมบ้านนาโพธิ์

สมมติฐานของการศึกษา

โครงการธุรกิจผลิตและจำหน่ายผ้าไหมบ้านนาโพธิ์ มีความคุ้มค่าในการลงทุน

ขอบเขตของการศึกษา

การวิเคราะห์โครงการธุรกิจผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านนาโพธิ์ ในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ มีอาคารผลิตและอาคารแสดงสินค้า

มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 3,000 ตารางเมตร กี่ที่ใช้ในการทอผ้าจำนวน 100 หลั ใน การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน ทั้งรายละเอียดในการลงทุนและ ผลตอบแทนที่ได้รับ เพื่อพิจารณาถึงความคุ้มค่าที่จะลงทุน

วิธีการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จาก การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายผ้าไหมใน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยสอบถามถึงลักษณะการผลิต ต้นทุนการผลิต การลงทุน เพิ่มเติม วัสดุอุปกรณ์ กำลังการผลิต อายุการใช้งาน วัตถุดิบ และระดับรายได้

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากสำนักงานสถิติ จังหวัดบุรีรัมย์ และข้อมูลทางการเงินของกิจการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหม สำเร็จรูปแห่งหนึ่งในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ ทราบถึงภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนลักษณะการผลิต และการจัดจำหน่าย ผ้าไหมนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่ประสบอยู่

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis)

2.1 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value--NPV) คือ มูลค่าปัจจุบันของ กระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตที่คิดลดด้วยอัตราคิดลด แล้วหักออกจาก เงินลงทุนเริ่มแรกของโครงการมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{(B_t - C_t)}{(1+r)^t}$$

NPV คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ

B_t คือ ผลตอบแทนของโครงการในปีที่ 1, 2, 3, ..., n

C_t คือ ต้นทุนของโครงการในปีที่ $1, 2, 3, \dots, n$

r คือ อัตราดอกเบี้ย

t คือ ปีของโครงการคือปีที่ $1, 2, 3, \dots, n$

n คือ อายุของโครงการ

หลักเกณฑ์การตัดสินใจ คือ ถ้ามูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวกก็ควรลงทุน และถ้าเป็นลบก็ไม่ควรลงทุน

2.2 อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุนต่อค่าใช้จ่าย (Benefit-Cost ratio--B/C ratio)

คือ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของรายได้ตลอดอายุโครงการกับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนตลอดอายุโครงการ มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{B/C Ratio} = \sum_{t=1}^n \frac{(B_t)}{(1+r)^t} / \sum_{t=1}^n \frac{(C_t)}{(1+r)^t}$$

กำหนดให้

B_t คือ รายได้ในปีที่ t

C_t คือ ต้นทุนในการผลิตของโครงการในปีที่ t

r คือ อัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ย

n คือ ระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ

t คือ ปีของโครงการตั้งแต่ 1 ถึง n

หลักเกณฑ์การตัดสินใจ คือ ถ้า B/C Ratio มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1 แสดงว่าเหมาะสม ในการลงทุน แต่ถ้าค่านี้น้อยกว่า 1 แสดงว่า ถ้าลงทุนจะขาดทุน

2.3 อัตราผลตอบแทนการลงทุน (Internal Rate of Return--IRR) คือ อัตราคิดลดที่พอดีทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิเท่ากับศูนย์ หรืออัตราคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ทั้งสิ้นของโครงการเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนทั้งสิ้นของโครงการ ซึ่งเป็นอัตราผลตอบแทนที่ทำให้โครงการนั้นคุ้มทุนพอดี เกณฑ์ตัดสินใจเลือกโครงการ คือ IRR ของโครงการสูงกว่าอัตราคิดลด หรืออัตราดอกเบี้ยของเงินกู้จึงจะยอมรับโครงการได้ สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$IRR = \sum_{t=1}^n \left(\frac{(B_t - C_t)}{(1+r)^t} \right) = 0$$

กำหนดให้

B_t คือ รายได้ในปีที่ t

C_t คือ ต้นทุนในการผลิตของโครงการในปีที่ t

t คือ อายุโครงการตั้งแต่ 1 ถึง n

n คือ ระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ

r คือ อัตราส่วนลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิมีค่า

เท่ากับศูนย์

หลักเกณฑ์การตัดสินใจคือเปรียบเทียบค่า IRR ที่คำนวณได้กับค่าของอัตราส่วนลด โดยทั่วไป ถ้า IRR ค่าที่คำนวณได้สูงกว่าอัตราคิดลดที่กำหนดก็ยอมรับโครงการนั้นถ้าต่ำกว่าก็จะปฏิเสธโครงการนั้น ข้อดีของ IRR คือ หลักเลี่ยงการใช้ Discounted Rate ว่า อัตราไหนดีที่สุด และขนาดของ IRR มีประโยชน์ในการตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการหรือไม่

2.4 การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ โดยการใช้วิธี Switching Value Test--SVT ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้หาว่าหากต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายมีการเปลี่ยนแปลงไปจะมีผลกระทบอย่างไร และทำการทดสอบเพื่อหาว่า ณ ระดับต้นทุนเพิ่มขึ้น หรือผลตอบแทนลดลงมากกว่าเท่าไร ผู้ลงทุนจึงไม่สามารถลงทุนโครงการได้ โดยตั้งสมมติฐาน 2 กรณี คือ คาดการณ์ว่าผลตอบแทนของโครงการลดลงร้อยละ 5 ต่อปี และต้นทุนของกิจการเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี วิธี Switching Value Test มีสูตรคำนวณดังนี้

2.4.1 กรณีหาค่าต้นทุนสามารถเพิ่มขึ้นได้ร้อยละเท่าไรจึงจะทำให้ NPV เท่ากับ 0 B/C ratio เท่ากับ 1

$$SVT = \frac{NPV}{PV \text{ of } cost}$$

กำหนดให้

SVT คือ Switching Value Test

NPV คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ

PV of Cost คือ มูลค่าปัจจุบันของต้นทุน

2.4.2 กรณีหาค่าผลตอบแทนสามารถลดลงได้ร้อยละเท่าไรจึงจะทำให้

NPV เท่ากับ 0 B/C Ratio เท่ากับ 1

$$SVT = \frac{NPV}{PV\ of\ benefit}$$

กำหนดให้

SVT คือ Switching Value Test

NPV คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ

PV of Benefit คือ มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ไหม (silk) หมายถึง เส้นใยโปรตีนธรรมชาติ มีความเหนียว ทนทาน และมันวาว สามารถนำไปใช้ทอเป็นผืนผ้าได้อย่างงดงาม

การสาวไหม หมายถึง การดึงเส้นใยออกจากรังไหม เส้นไหมที่ได้มาจากการดึงเส้นใยจากรังไหมหลาย ๆ รังรวมเป็นเส้นเดียว โดยเส้นใยจะพันกันเป็นเกลียวทำให้เกิดการยึดเกาะซึ่งกันและกัน เส้นไหมที่ได้จึงมีความเหนียวทนทานและเลื่อมมันจากการหักเหของแสง

กี่ (loom) หมายถึง อุปกรณ์สำหรับการทอผ้า ลักษณะของกี่ จะมีโครงสร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยม ประกอบด้วยเสาหลัก 4 เสา มีไม้ยึดติดกัน เป็นแบบดั้งเดิมที่ใช้มาในอดีต และปัจจุบันยังนิยมใช้อยู่ เพราะที่ชนิดนี้ใช้ทอผ้าที่มีลวดลายต่าง ๆ ได้ดีกว่าชนิดอื่น ๆ

ต้นทุน (cost) หมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่สูญเสียไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ โดยมูลค่านั้นจะต้องสามารถวัดได้เป็นหน่วยเงินตรา เป็นสัญลักษณ์ของการลดลงของสินทรัพย์ หรือ เพิ่มขึ้นของหนี้สิน ต้นทุนที่เกิดขึ้นและกิจการ ได้ใช้ประโยชน์ไปแล้วจะถือว่าเป็นค่าใช้จ่าย (expense)

การวิเคราะห์ต้นทุน (cost analysis) หมายถึง กระบวนการรวบรวม การแจกแจง วิเคราะห์ และรายงานเกี่ยวกับการสะสมและการจัดสรรค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เป็นต้นทุน ส่วนต่าง ๆ ของการผลิต ซึ่งใช้ประโยชน์ในการบริหาร

ต้นทุนผลผลิต (product cost) หมายถึง ต้นทุนของทรัพยากรทั้งหมดที่ใช้สำหรับ สินค้าหรือบริการที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว

ผลผลิต (output) หมายถึง ผ้าไหมสำเร็จรูปพร้อมจำหน่าย

ประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง การใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดเพื่อให้ได้ผลผลิต ตามที่ต้องการมากที่สุดหรือผลประโยชน์สูงสุด

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางในการลงทุนในวิสาหกิจชุมชนในอำเภออื่น หรือผู้สนใจลงทุน ในวิสาหกิจชุมชนการผลิตผ้าไหม